

Asia: VN/4142/2020

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kannatatteko Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja nykyisistä oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista?

Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue (HAKE), joka toimii Etelä-Suomen aluehallintoviraston yhteydessä, on valmistellut ja koordinoinut lausuntoa Itä-Suomen aluehallintoviraston ja HAKEn kesken. Lausuntopyyntö on osoitettu Itä-Suomen aluehallintovirastolle.

Aluehallintovirastot (6 kpl) ovat itsenäisiä valtion aluehallinnon monialaisia lupa-, ohjaus- ja valvontavirastoja, jotka edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön täytäntöönpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla.

Itä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan selvitysmiehen ehdotus on selvityksestä ilmenevien taustatietojen valossa kannatettava. Tarkoituksena olisi perustaa uusi päällikkövirasto, johon tulisivat oikeusapu- ja edunvalvontatoimistot sekä keskushallinto. Virastoon koottaisiin nykyisten oikeusapu- ja edunvalvontapiirien tehtävät sekä oikeusministeriön keskushallinnon operatiivisia kyseisten hallinnonalojen tehtäviä. Talous- ja velkaneuvonta säilyisi oikeusaputoimistojen yhteydessä, mutta tehtävää varten olisi keskushallinnossa asiantuntijavirkamies.

Virasto olisi puhtaasti hallinnollisia ja tukitehtäviä varten. Oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen toimipaikkaverkosto ei muuttuisi. Ehdotettu virasto ei voisi puuttua varsinaisten oikeusapu- ja edunvalvontatehtävien substanssin hoitoon eli se ei voisi ohjata toimistoja ja niiden henkilöstöä yksittäisten asioiden hoitamisessa. Selvityksen perusteella suunnitellusta virastosta tulisi myös oma kirjanpitoyksikkönsä.

Itä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että ehdotus selkeyttäisi hallinnonalan nykyistä organisoitumista. Ehdotus olisi myös yleisellä tasolla linjassa jo toteutettujen valtion virastojen hallinnon uudistusten kanssa, joskin organisoitumistavoissa on eri hallinnonaloilla jonkin verran eroja.

2. Miten arvioitte Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Oikeusavun antamiseen, edunvalvontaan ja talous- ja velkaneuvonnan palvelujen antamiseen liittyvää toimipaikkaverkostoa ei ole tarkoitus muuttaa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että ehdotetulla hallintouudistuksella ei todennäköisesti ole olennaisia vaikutuksia oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen sidosryhmäyhteistyöhön, jota tehdään asiakasasioiden hoitamiseksi paikallis- ja aluetasolla esimerkiksi kuntien, pankkien, käräjäoikeuksien ja ulosottoviranomaisten kanssa. Keskitetyn hallinnon voi toisaalta olettaa helpottavan ja yhdenmukaistavan valtakunnallista sidosryhmäyhteistyötä.

Aiemmin Itä-Suomen aluehallintovirastoon sijoitettu valtakunnallinen maistraattien ohjaus- ja kehittämysyksikkö hoiti maistraattien ohjaus-, valvonta- ja kehittämistehtäviä ja toimi muun muassa holhoustoimen hallinnollisissa tehtävissään valtakunnallisella toimivallalla.

Maistraattien ohjaus- ja valvontayksikkö on lakannut 1.1.2020 alkaen ja tehtävät ovat tältä osin siirtyneet Digi- ja väestötietovirastoon.

3. Tulevatko erityisesti julkista oikeusapua koskevat esteellisyyden periaatteet turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa?

-

4. Miten arvioitte viraston perustamisen vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen?

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirit järjestävät oikeusapu- ja edunvalvontapalveluja, joita tuottavat piirien oikeusaputoimistot ja edunvalvontatoimistot. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirin tehtävänä on vastata oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden tasapuolisesta tarjonnasta oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueella.

Ehdotettu keskitetty valtakunnallinen hallinto olisi todennäköisesti omiaan helpottamaan palvelujen saatavuuden ja yhdenmukaisuuden hallinnointia. Se poistaisi myös päällekkäistä hallintoon liittyvää

resurssitarvetta ja päällekkäistä työtä, jota tehdään nykyisin kuudessa eri edunvalvonta- ja oikeusapupiirissä.

5. Pidättekö ehdotettua viraston keskushallinnon organisaatorakennetta perusteltuna?

Kullakin hallinnonalalla on omat erityispiirteensä, jotka vaikuttavat asianmukaiseen organisoitumismalliin, joka on osiensa summa. Lausuntopyyynnön kohteena olevan selvityksen ansioista huolimatta Itä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että sen on haasteellista ottaa kantaa ehdotetun edunvalvonta- ja oikeusapuviraston organisoitumiseen käytännön toimintaympäristöä tarkemmin tuntematta.

6. Pidättekö perusteltuna viraston keskushallinnon tehtävien hoitamista monipaikkaisesti ja verkostomaisesti?

Ehdotus tukee tältä osin nykyisiä valtionhallinnon kehittämislinjauksia, jotka liittyvät muun muassa digitalisaation edistämiseen. Suunnitellun viraston tehtävät ovat puhtaasti hallinto- ja tukitehtäviä eikä niihin liity yksityisten kansalaisten substanssiasioiden hoitamista. Itä-Suomen aluehallintovirasto ja HAKE eivät selvityksen perusteella näe estettä, etteikö myös ehdotetun keskushallinnon tehtäviä voitaisi hoitaa monipaikkaisesti ja verkostomaisesti. Tämä olisi omiaan edistämään positiivista työnantajakuvaa valtion taholta.

Aluehallintovirastojen yhteiset hallinto- ja kehittämispalvelut on organisoitu omaksi vastuualueeksi Etelä-Suomen aluehallintoviraston organisaatioon. Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätoimipaikka on Hämeenlinnassa ja sillä on toimipaikat myös Helsingissä ja Kouvolassa. HAKE on omissa tehtävissään jakautunut kuuteen yksikköön, joilla on valtakunnallinen toimivalta. HAKEn yksiköiden päälliköt ja muut virkamiehet hoitavat Etelä-Suomen aluehallintovirastoon sijoitettuja virkojaan asuinpaikkansa perusteella fyysisesti myös eri aluehallintovirastojen toimipaikoista käsin.

7. Muut selvitystä koskevat huomionne ?

Henrika Räsänen

Hallintojohtaja

Anne Bäckman

Yleishallintolakimies

Bäckman Anne
Etelä-Suomen aluehallintovirasto - Aluehallintovirastojen hallinto- ja
kehittämispalvelut -vastuualue